

INFO LGOG KRING HORST,
zesde jaargang, nummer 14, 26 februari 1996.
Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap Kring Horst.

INFO LGOG KRING HORST verschijnt tweemaal per jaar:
in februari/maart en september.

Uiterste inzenddata kopij: 1 februari en 15 augustus.

Redactieadres:

Venloseweg 48, 5961 JD Horst, telefoon (077) 398 1431

In dankbare herinnering aan

LIES VAN BOMMEL.

Geboren te Ottersum, 26 juni 1914.
Overleden te Horst, 13 december 1995, na
gesterkt te zijn door het Sacrament der zieken.

—
De familie dankt u allen hartelijk voor uw
medeleven en belangstelling.

De zesaekendienst zal worden gehouden op zaterdag 27 januari 1996 om 18.30 uur in de dekenale parochiekerk van St. Lambertus te Horst.

Wie in Horst kent, of kende, niet Lies van Bommel! De onderwijzeres van de Weisterbeekschool, die gedurende meer dan 40 jaren, op onnavolgbare wijze, de jonge scholieren leerde de eerste stappen te zetten op het vaak grillige en onvoorspelbare schoolpad.

Daarnaast stelde zij haar talenten in dienst van de Horster Bibliotheek, en van de Stichting Oudheidkamer Horst, waaraan zij tot op hoge leeftijd haar medewerking verleende.

Na het verlies van haar zus en trouwe huisgenote, Riet, bleek het leven voor haar minder zonnig te zijn. En met het klimmen der jaren begonnen haar geestelijke en lichamelijke krachten langzamerhand af te nemen tot het moment van afscheid.

Haar laatste levensjaren bracht ze door in de Huizen Berkele Heem en Elzenhorst, waar zij een liefdevolle verzorging genoot.

INHOUD

Van de redactie	3
Programma 1996	4
Agenda 22e jaarvergadering	5
Verslag 21e jaarvergadering	7
Verslag over het jaar 1995	11
Lezingen 1996	14
Cursus archeologie 17	
Excursie 11 mei naar Deventer en kasteel Cannenburch	17
P. van Nunen (red.), Een moord in Horst	18
J. van Enckevort, Verslag samenwerking met scholen, musea en Heemkundeverenigingen	23
J. Kurver, Voortgang verhalenwedstrijd voor de jeugd	24
G. Lenssen, Het goed de Kogel	25
De jonge speelman	29
Heemkundeverenigingen 31	
Overleg heemkundeverenigingen 27 november 1995	31
Musea	33
Streekmuseum Stichting Oudheidkamer	33
Schatkamer Sint Lambertuskerk	34
Streekboerderijmuseum De Locht	35
Koperlagersmuseum P. van der Beele	36
Museum Bert Coppus	37
Limburgs Museum	38
G.F. Verheijen, Nieuwe publikaties	39
Het bestuur	45

Van de redactie

Na een paar ouderwetse wintermaanden maken we ons op voor een mooi voorjaar. Velen van U zullen ongetwijfeld tijd hebben gevonden om alles weer eens bij te lezen. Enkel van U vonden tijd en inspiratie om iets voor INFO LGOG te schrijven.

Deze aflevering van INFO LGOG Kring Horst (nummer 14) verschijnt tijdens de 22e jaarvergadering. In de uitgave aan het eind van het verenigingsjaar is, zoals gebruikelijk, veel aandacht voor de jaarvergadering en de jaarverslagen. Uit het jaarverslag van de secretaris blijkt dat het aantal leden de laatste jaren is iets teruggelopen, maar gelukkig is er - per 1 januari 1996 - ook aanwas van nieuwe leden. Al vele malen hebben we erop gewezen dat huisgenoten voor zeven gulden vijftig gewoon (gezins-)lid kunnen worden. Langs die weg kan het aantal leden van onze kring snel boven de tweehonderd uitstijgen!

Zojuist gestart is de cursus archeologie met 25 deelnemers. Verder zijn er dit voorjaar nog twee activiteiten: een lezing in De Locht op 25 maart en de voorjaarsexcursie op 11 mei.

Intussen is het bestuur al aan het nadenken over een interessant programma voor het seizoen 1996-1997. Suggesties uwerzijds zijn altijd welkom.

De regionale musea blijven om onze aandacht vragen, zoals u kunt vaststellen in de rubriek Musea. Een hoogtepunt is dit jaar ongetwijfeld de tentoonstelling Middeleeuwse kastelen van Limburg in het Limburgs Museum te Venlo.

In de rubriek Nieuwe publikaties worden een aantal recent verschenen uitgaven van regionaal belang besproken en enkele aangekondigd.

In het voorbije halfjaar is Lies van Bommel overleden. Zij was lid van onze kring. Zij zal in onze herinnering blijven voortleven.

We hopen dat u INFO LGOG weer met veel genoegen zult lezen.

Y. Hermans-Cuppen G.F. Verheijen

PROGRAMMA 1996

De lezingen en de cursus worden gehouden in Restaurant De Oude Lind, Venrayseweg 93 in Horst, telefoon zaal (077) 398 8343. Alle bijeenkomsten beginnen om 20.00 uur.

14 januari: EXCURSIE

Bezoek aan Willibrord-tentoonstelling in het Catharijneconvent te Utrecht

22 januari: LEZING

De heer R. de la Haye, medewerker van het Rijksarchief Limburg te Maastricht, zal spreken over: Historische cartografie in Limburg.

14 februari: CURSUS

Eerste les cursus archeologie onder leiding van drs J. Schotten (Venlo). Inleiding: wat is archeologie; waarom wordt er gegraven; wat zijn de methoden en werkwijze; organisatie van de archeologie in Nederland; bijdrage van amateurs; iets over eigen regio.

26 februari: JAARVERGADERING EN LEZING

Na de 22e jaarvergadering zal de heer A.A.M. Warffemius uit Arnhem, medewerker van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg te Zeist, een dia-lezing verzorgen over De verwoeste kerken in Noord-Limburg na W.O.II: restauratie of nieuwbouw? De Sint-Lambertuskerk te Horst als voorbeeld.

28 februari: CURSUS

Tweede les. Prehistorie: steentijden, bronstijd en ijzertijd (o.a. vondsten en opgravingen uit Helden, Sevenum, Horst, Venray en Blerick)

13 maart: CURSUS

Derde les. Romeinse Tijd (o.a. vondsten uit Venlo en Grubbenvorst en Lottum; nieuwe ontdekkingen in Venray-Oirlo en betreffende het Romeinse dorp Blariacum, in het grensgebied van Grubbenvorst, Blerick, Sevenum en Maasbree).

25 maart: LEZING (in: De Locht te Melderslo)

Mevrouw Drs. R(enate) van de Wijer uit 's-Hertogenbosch zal in het Streekboerderijmuseum De Locht spreken over: Rijke oogst van schrale grond. Voorwerpen als bron voor geschiedenis.

27 maart: CURSUS

Vierde les. Middeleeuwen (opgravingen van kerken en kastelen in heel Noord-Limburg, recente ontdekkingen van nederzettingen in Gennepe, Venray, Blerick en Grubbenvorst).

11 mei: EXCURSIE

Voorjaarsexcursie naar Deventer en kasteel de Cannenburg..

JAARVERGADERING

Op maandag 26 februari aanvang 20.00 uur wordt de 22e jaarvergadering gehouden in de grote zaal van Restaurant De Oude Lind, Venrayseweg 93 te Horst, telefoon (077) 398 8343.

AGENDA

1. Opening, mededelingen.
  2. Verslag 21e jaarvergadering, 13 maart 1995.
  3. Verslag over 1995 van de secretaris.
  4. Verslag over 1995 van de penningmeester en kascontrolecommissie.
  5. Benoeming nieuw lid kascontrolecommissie.
  6. Bespreking bestuursbeleid.
  7. Bestuursverkiezing. Het bestuurslid de heer J.Th.H. Sleutels is aftredend en stelt zich herkiesbaar. Het bestuur stelt voor de heer Sleutels te herbenoemen. De leden kunnen andere kandidaten voordragen. Een dergelijke voordracht moet voor de aanvang van de vergadering bij het bestuur zijn ingediend, voorzien van de handtekeningen van tien leden en de kandidaat.
  8. Rondvraag.
  9. Sluiting van de jaarvergadering.
  10. In de pauze wordt INFO LGOG NR 14 aan de aanwezigen aangeboden.
- Na de pauze zal de heer A. Warffemius uit Arnhem een lezing verzorgen onder de titel:

*De verwoeste kerken in Noord-Limburg
na de Tweede Wereldoorlog.*

De aanleiding voor deze lezing vormt een artikel van Ab Warffemius dat verscheen in het Jaarboek 1995 van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg over de noodzaak van verdere sloop van drie in de Tweede Wereldoorlog verwoeste kerken, in Gelderland, Noord-Brabant en Limburg. Het voorbeeld 'Horst' was voor de provincie Limburg niet helemaal een willekeurige greep. Op bezoek in Horst als 13 jarige jongen kort na de ingebruikname kwam Warffemius onder indruk van de nieuwe, majestueuze kerk van Alphons Boosten.

VERSLAG 21e JAARVERGADERING 13 MAART 1995

1. Opening en mededelingen. Voorzitter J. Schatorjé opende 's avonds om acht uur in De Oude Lind de eenentwintigste jaarvergadering van LGOG Kring Horst en Sevenum.

Volgens de presentielijst waren 43 leden aanwezig. Het financieel jaarverslag lag ter tafel.

Berichten van verhindering zonden: de heren C. Theeuwen, L. Greweldinger en S. Huys en de Stichting De Brede. Herdacht werden de in 1994 overleden oud-LGOG-leden J. Kunnen (Horst) en P. Nabben (Sevenum). De heer Kunnen was vele jaren lid van de excursiecommissie en de heer Nabben was van 1974 tot 1978 voorzitter van de Stichting Oudheidkamer.

2. Het verslag van de twintigste jaarvergadering werd onder dankzegging aan de secretaris vastgesteld.

3. Het verslag van de secretaris over 1994 werd eveneens onder dankzegging aangenomen. Naar aanleiding van het verslag wees de voorzitter de aanwezige leden op het belang van actieve ledenwerving, met name voor wat betreft het gezinslidmaatschap. Hij wilde zelf het voorbeeld geven en kondigde aan zijn vrouw het gezinslidmaatschap te zullen aanbieden.

4. Verslag van de penningmeester over 1994

De heren J. Kelleners en J. Kurver hebben de boeken gecontroleerd en in orde bevonden. De voorzitter lichtte het verslag nader toe. De mogelijkheden om inkomsten te verwerven zijn beperkt. Het verslag van de penningmeester werd verder door de vergadering zonder wijzigingen en onder dankzegging aan de penningmeester aanvaard.

5. Benoeming lid kascontrolecommissie

De heer J. Kelleners was aftredend. In zijn plaats werd bij acclamatie de heer M. Raassens gekozen. De voorzitter dankte de heer Kelleners voor zijn gedurende drie jaar verrichte werkzaamheden als lid van de kascontrolecommissie.

6. Bespreking bestuursbeleid

In het verslagjaar 1994 heeft het bestuur het gebruikelijke programma georganiseerd. Er vonden zes lezingen plaats waarbij gemiddeld 50 leden aanwezig waren. De meiexcursie naar kastelen in het land van Luik telde 42 deelnemers en aan de herfstexcursie naar Buren en Uden namen 38 leden deel. Op 6 november werden 21 leden tijdens een middagexcursie rondgeleid in het Archeologisch Park te Xanten. Aan de wintercursus Landelijke Bouwkunst namen 20 leden deel. Er verschenen twee afleveringen van INFO LGOG. Er werden twee bijeenkomsten gehouden in het kader van het regionaal overleg met heemkundeverenigingen. Daarnaast leveren LGOG-leden belangrijke bijdragen in het werk van de lokale musea en in de verschijning van diverse heemkundige en geschiedkundige publikaties. Het bestuur onderzoekt op welke wijze met name de belangstelling van jongeren kan worden gewekt. De aanwezige leden hadden geen op- of aanmerkingen over het gevoerde bestuursbeleid.

7. Bestuursverkiezing

Het bestuurslid C. Theeuwen was aftredend en herkiesbaar. Aangezien er geen andere kandidaten waren, werd de heer Theeuwen op voorstel van de voorzitter bij acclamatie herbenoemd.

8. Rondvraag

De heer M. Raassens vroeg of men ook dit jaar de leden van de Kring Venray wilde uitnodigen aan de excursies deel te nemen. Het bestuur zal hierover contact opnemen met het bestuur van de LGOG Kring Venray.

9. Sluiting

De voorzitter dankte iedereen voor het snelle (22 minuten durende) en prettige verloop van de vergadering.

In de pauze werd INFO LGOG Kring Horst nummer 11 gepresenteerd. De aanwezigen ontvingen tevens een exemplaar van de gedichtenbundel Einstein vur ôs sorte van Jan v&nt Teng (Jan Verheijen). Velen maakten gebruik van de mogelijkheid het boekje door de aanwezige auteur te laten signeren. Op verzoek las Jan v&nt Teng hierna enkele gedichten voor.

10. Lezing

Na de pauze hield de heer Dr. L. Grijp, medewerker van het P.J. Meertens Instituut te Amsterdam, een lezing over het zingen in het dialect

door de eeuwen heen onder de titel Van Groene Linde tot Rowwen Héze , een lezing die hij illustreerde met authentieke geluidsopnamen. Eén van de liederen bracht de heer Grad Lenssen tot de vertolking van hetzelfde lied in het Horster dialect. Hiervan werd tevens een opname gemaakt door de heer P. Delvaux van de lokale omroep ROZAH.

VERSLAG OVER HET JAAR 1995

L e d e n

Op 31 december 1995 telde de Kring Horst en Sevenum van het LGOG 144 leden, als volgt te verdelen:

	totaal	Horst	Sevenum	elders
gewone leden	112	67	20	25
gezinsleden	31	25	4	2
gemeenten	<u>1</u>	<u>1</u>		
	144	93	24	27

31 december 1994:	147	96	24	27
1 januari 1996:	141	91	24	26

H e t b e s t u u r

Het bestuur was op 31 december 1995 als volgt samengesteld:

- Drs J.M.W.C. Schatorjé voorzitter
- Drs Y.A.W. Hermans-Cuppen vice-voorzitter
- G.F. Verheijen secretaris
- C.L.G. Theeuwen penningmeester
- Drs A.P.M. Gielen-van Bommel lid
- M.H. Cortenbach lid
- J.Th.H. Sleutels lid

B e s t u u r s v e r g a d e r i n g e n

Het bestuur kwam in het verslagjaar elf maal in vergadering bij elkaar (16 en 25 januari, 13 maart, 10 april, 7 juni, 30 augustus, 25 september, 24 oktober, 20 november, 18 en 27 december). In de bestuursvergaderingen werden behalve de lopende zaken extra-activiteiten besproken. Enkele agendapunten waren: voorbereiding van het activiteitenprogramma (lezingen, informatieblad INFO LGOG, excursies, cursus en

jaarvergadering), financiën, studiemiddag over kasteelruïne, ledenwerving onder jongeren, samenwerking met scholen en lokale musea, contacten met hoofdbestuur en heemkundeverenigingen.

H o o f d b e s t u u r e n k r i n g b e s t u r e n

In het voorjaar en in het najaar vinden, voorafgaand aan de ledenvergaderingen, K.S.C.-vergaderingen plaats, waarin het hoofdbestuur overlegt met de besturen van kringen, secties en commissies van LGOG over het te voeren beleid. Aan de voorjaarsvergadering de K.S.C.-vergadering van 13 mei in Thorn kon het bestuur wegens de voorjaarsexcursie van de Kring Horst en Sevenum niet deelnemen. In beide vergaderingen werd gesproken over hoe jeugdigen geïnteresseerd kunnen worden en blijven in het LGOG en in samenhang daarmee over verbetering van het image en vergroting van de populariteit (nadenken over professionele marketing?). Met het oog op haar ervaringen binnen onze kring treedt Mw drs A. Gielen op verzoek van het hoofdbestuur toe tot de 'commissie ledenwerving'. Deze commissie heeft als taak over de geschetste zaken adviezen te formuleren. De heer drs J. Schatorjé heeft namens de LGOG-kringbesturen zitting in Platform Limburg. Dit platform tracht (o.a. met de organisatie van de 'Limburgdag') de provinciale organisaties werkzaam op het vlak van cultuurgeschiedenis en natuur bij elkaar te brengen en vormen van samenwerking te bespreken.

L e d e n v e r g a d e r i n g e n

16 januari: De heer dr R. de la Haye uit Maastricht sprak over: De oorsprong van carnaval. Aanwezig waren 38 leden en belangstellende niet-leden.

13 maart: Een-en-twintigste jaarvergadering gevolgd door een lezing van de heer Dr. L. Grijp uit Amsterdam over het zingen in het dialect door de eeuwen heen onder de titel: Van Groene Linde tot Rowwen Héze. Deze avond werd bezocht door 48 personen.

16 mei: Dr. Ch. le Lorrain uit Sevenum, rustend huisarts en lid van LGOG, verzorgde voor 110 personen twee dia-presentaties: 'Zo was mijn leven' en 'Kruisen en Kapellen in Sevenum'.

9 september: Studiemiddag in het kader van Open-Monumentendag gewijd aan het onderwerp: Huis ter Horst: een toekomst voor een ruïne? De inleiders waren: Prof. Dr. P. Nissen over: 'De betekenis van het verleden voor het heden', drs L. Hupperetz over: 'Kastelen als historisch relict', drs. M. Kuijpers-Verbuijs over: 'Heeft een ruïne een eigentijdse functie nodig?', wethouder H. Peerbooms over: 'De positie van het kasteel Ter Horst in het gemeentelijk beleid'. Het aantal deelnemers bedroeg 72.

25 september: De heer P. Blankers uit Meijel hield in Sevenum voor 33 leden een dia-voordracht over 'De Verheven Peel', naar aanleiding van een studie en een publikatie van Werkgroep Behoud de Peel.

24 oktober: De heer Dr. G. Nijsten uit Amsterdam heeft voor 46 toehoorders een dia-lezing verzorgd onder de titel Middeleeuwse hofcultuur in Gelre.

20 november: De heer Dr. G. Egelie uit Heel heeft op deze avond voor 108 belangstellenden een dia-voordracht gehouden onder de titel Van Pontius naar Pilatus. Lezing bij het 25-jarig bestaan van Stichting Kruisen en Kapellen Horst. Deze avond stond onder auspiciën van de jubilerende stichting.

18 december: De heer Drs. L.C.G. Gorissen uit Amsterdam heeft voor 62 belangstellenden een spreekbeurt gehouden over: De Horster missionarissen Frans en Jozef Hoogers in China.

E x c u r s i e s

- Op 18 maart namen 53 leden en deelnemers aan de wintercursus deel aan een excursie naar het Bonnefantenmuseum te Maastricht en de kerken te Wahlwiller en Heksenberg.
- Op 13 mei namen 36 leden deel aan een excursie naar de steden Soest (stadswandeling), Hamm (Gustav-L'fcbcke-Museum) en kasteel Westerholt (schilderij van Huis ter Horst).
- De najaarsexcursie op zaterdag 23 september bracht 36 leden naar Antwerpen (stadswandeling, Het Steen, het Plantijn Moretus Museum , de O.L.Vrouwekerk (tentoonstelling Vlaanderen en Castilla y León) en het Rockoxshuis.
- Zestien leden bezochten op zondag 29 oktober het Limburgs Museum te Venlo voor een bezoek aan de tentoonstelling 'Bier! - Geschiedenis van een volksdrank'.

C u r s u s

In 1995 heeft de LGOG Kring Horst en Sevenum voor 34 leden een cursus van vijf lessen georganiseerd die onder leiding stond van drs Jos Pouls. Behandeld werden onderwerpen uit de "Kunstgeschiedenis van Limburg": Pierre Cuypers, de architectuur van de nieuwe Peelkoloniën (Griendtsveen en Helenaveen in het bijzonder), monumentale kunstenaars als Joep Nicolas, Henri Jonas, Charles Eyck, en Charles Vos en de na oorlogse generatie als Aad de Haas (met de 'affaire Wahlwiller'), Pieter Defesche, Ger Lataster, Arthur Spronken en Piet Killaars, verder architectuur van deze eeuw (F. Peutz en Jo Coenen). De cursus werd besloten met de hierboven vermelde excursie op 18 maart.

Activiteiten

In 1995 verschenen onder redactie van G.F. Verheijen en drs Y.A.W. Hermans-Cuppen drie afleveringen van INFO LGOG Kring Horst, de nummers 11, 12 en 13. Naast het verenigingsnieuws wordt hierin aandacht besteed aan overleg met regionale heemkundeverenigingen, aan nieuwe publikaties en aan de lokale en regionale musea. Nummer 12 was een extra-editie naar aanleiding van een studiemiddag binnen het kader van Open Monumentendag gehouden op 9 september over het onderwerp: 'Een toekomst voor een ruïne?'. In INFO LGOG nummer 12 zijn samenvattingen van de inleidingen opgenomen. In de nummers 11 en 13 van INFO LGOG verschenen artikelen van J. Schatorjé ('Een pasteltekening van het Horster schoolhoofd Th. G. Driessen' en van G.M.H. Lenssen ('Leven met schaduw' en 'Koffie van vijftig jaar en ouder'). Op 27 maart en 27 november werden in Broekhuizenvorst en Horst vergaderingen belegd in het kader van regionaal overleg van LGOG Kring Horst met de lokale heemkundeverenigingen van Melderslo, America, Sevenum, Maasbree, Baarlo, Grubbenvorst-Lottum, Broekhuizen en Helden. Op initiatief van onze kring is de 'werkgroep educatie' opgericht die als doelstelling heeft het wekken van belangstelling voor de historie bij de jeugd.

LEZINGEN 1996

De lezingen worden gehouden in Restaurant De Oude Lind te Horst (077-398 8343) of in Cultureel Centrum De Wingerd te Sevenum (077-467 1264). Aanvang 20.00 uur.

22 januari: Historische cartografie in Limburg

Op deze avond zal de heer Dr R. de la Haye uit Maastricht spreken over het onderwerp: Historische cartografie in Limburg.

Wie heden een topografische kaart of een wegenkaart gebruikt, kan zich moeilijk voorstellen welk een lange voorgeschiedenis een dergelijke kaart heeft.

Uiteraard is het in Limburg weer erg gecompliceerd... De eerste kaart waarop onze provincie als één geheel, op uniforme wijze van Mook tot Vaals, werd getekend dateert eerst uit 1849! Evenals de geschiedenis van Limburg zelf, is geschiedenis van de cartografie in Limburg zeer versnipperd. In de lezing zal aandacht geschonken worden aan grote karteringsprojecten, zoals die van Van Deventer, Ferraris en Tranchot, maar tevens aan oude plaatselijke kaarten: pre kadastrale kaarten, proceskaarten en civieltechnische kaarten en plattegronden. Ook de tekenaar van deze laatste categorie kaarten, de landmeter komt ter sprake.

De lezing zal waar mogelijk worden geïllustreerd met voorbeelden van cartografie van Horst en Sevenum.

26 februari:

De verwoeste kerken in Noord-Limburg na WO II: restauratie of nieuwbouw? De Sint-Lambertuskerk te Horst als voorbeeld.

Na de twee-en-twintigste jaarvergadering zal de heer L. Warffemius uit Arnhem een lezing houden.

De bouw, verwoesting en herbouw van enige kerken in Noord-Limburg waarbij de Lambertuskerk van Horst als voorbeeld is genomen.

De aanleiding tot een studie over de verdwenen St. Lambertuskerk van Horst was het verzoek een artikel te schrijven voor het Jaarboek 1995 van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg over de noodzaak van verdere sloop van drie verwoeste kerken in Gelderland, Noord-Brabant en Limburg. Horst was voor de provincie Limburg een willekeurige greep

maar vindt misschien zijn oorzaak in de geweldige indruk die de majestueuze kerk op hem maakte toen hij haar kort na de ingebruikname als 13 jarige jongen bezocht.

Na de bevrijding van het land kon pas de balans van de schade die de verwoestingsgolf in het Noordlimburgse land had aangericht, worden opgemaakt. In vrijwel alle dorpen bliezen de Duitsers bij hun aftocht de torens op. Zij plaatsten de springstof altijd op zo'n wijze dat de kerken zelf ook grotendeels verwoest werden, zoals dit uiteindelijk ook in Horst gebeurde. Veel kerken hadden, zij het met veel moeite, herbouwd kunnen worden. Maar meestal waren zij reeds lang te klein of te onpraktisch en was men blij dat men met een schone lei kon beginnen. Helaas is er toen nog veel onnodig verloren gegaan.

Na de sloop van kerken was er voldoende gelegenheid om archeologisch onderzoek te doen naar voorgangers van deze gebouwen. Dit gebeurde ook in Horst, zij het niet zo grondig als b.v. in Grubbenvorst. Toch is er voldoende tevoorschijn gekomen om op een verantwoorde wijze de bouwgeschiedenis van de Horster kerk weer te geven.

Voordat men met de bouw van de nieuwe kerk kon beginnen, moest er nog heel wat water door de Maas stromen: de plaatsbepaling van de nieuwe kerk, de keuze van de architect en de bouwplannen vergden nog enige jaren. Bovendien had men in Horst geen haast, want men bezat de meest luxueuze noodkerk van Nederland, de markthal.

Op maandag 26 februari 1996 hoop de heer Warffemius iets over de bouwgeschiedenis van de oude en de bouw van de nieuwe kerk te kunnen vertellen. En dat nog wel in het hol van de leeuw!

25 maart: Rijke oogst van schrale grond. Voorwerpen als bron voor geschiedenis

Een lezing door Drs Renate van de Wijer uit Den Bosch die waarschijnlijk zal worden gehouden in museum De Locht. Besprekingen zijn nog niet geheel afgerond. Van de Wijer was een van de inrichters van de gelijknamige tentoonstelling enkele jaren geleden in het Noordbrabants Museum in Den Bosch. De prachtige catalogus die toen verscheen, is nog verkrijgbaar in het museum.

CURSUS ARCHEOLOGIE VAN NOORD-LIMBURG

Op veler verzoek is dit seizoen gekozen voor een cursus over de oudste geschiedenis van Noord-Limburg en de resultaten van (recent) archeologisch onderzoek in onze regio. Docent is drs Jacob Schotten uit Venlo. Hij studeerde archeologie aan de Universiteit van Amsterdam. Zijn specialisatie is archeologie van de Middeleeuwen. De afgelopen jaren heeft hij veel belangrijk onderzoek verricht in de middeleeuwse steden Gennep, Roermond en Venlo, maar eveneens in meer landelijke gebieden: Venray, Grubbenvorst, Blerick-Sevenum (nederzettingen uit de Oude Steentijd (ca 9.000 voor Christus) tot en met de Middeleeuwen.

14 februari: Algemene inleiding in de archeologie. Wat is archeologie; waarom wordt er gegraven; wat zijn de methoden en werkwijze; hoe is de organisatie van de archeologie in Nederland; wat is de bijdrage van amateurs; wat kan er in onze regio ?

28 februari: Prehistorie: steentijden, bronstijd en ijzertijd (Helden, Sevenum, Horst, Venray en Blerick)

13 maart: Romeinse Tijd (o.a. vondsten uit Venlo en Grubbenvorst en Lottum; nieuwe ontdekkingen in Venray-Oirlo en betreffende het Romeinse dorp Blariacum, in het grensgebied van Grubbenvorst, Blerick, Sevenum en Maasbree).

27 maart: Middeleeuwen (opgravingen van kerken en kastelen in heel Noord-Limburg, recente ontdekkingen van nederzettingen in Gennep, Venray, Blerick en Grubbenvorst).

Materiaalpracticum. Kennismaking met de belangrijkste vondstgroepen en overzicht van goed dateerbare aardewerkvondsten. Deze les wordt gegeven aan de hand van recente vondsten. Alle deelnemers kunnen tevens zelf materiaal meenemen.

Excursie naar een aantal archeologische evenementen. Afhankelijk van het aanbod wordt een opgraving en/of de werkruimte van archeologen (vondsten administratie, uitwerken gegevens, tekenen, restauratie, etc) bezocht. Tevens brengen we een bezoek aan een museum met een grotere archeologische afdeling en een speciale tentoonstelling. De bepaling van datum en tijd van les vijf en zes geschiedt in onderling overleg.

Leden van LGOG Kring Horst-Sevenum betalen f 75,-; niet-leden f90,-. Voor scholieren en studenten geldt een speciaal tarief van f60,-.

EXCURSIE NAAR DEVENTER EN DE CANNENBURCH op zaterdag 11 mei 1996

De koude winter heeft de excursiecommissie nog weerhouden van de traditionele voorbereidingsreis. Zij wil altijd ter plekke de definitieve programmakeuze bepalen. Vandaar dat het volgende weliswaar onder voorbehoud, maar toch als voorproef te beschouwen is.

's Morgens maken we een stadswandeling in Deventer en 's middags bezoeken we onder andere het kasteel de Cannenburch in Vaassen.

De oude Hanze-stad Deventer is alleszins een bezoek waard. De geschiedenis van Deventer ligt als het ware verankerd in en rond de Lebuïnuskerk, die haar naam ontleend zou hebben aan die van de Engelse missionaris die ter plekke in de achtste eeuw een houten kerk zou hebben gebouwd. De naam 'Deventer' zou ontleend zijn aan het Engelse stadje Daventry waar Lebuïnus vandaan zou komen.

Deventer was een prominente Hanzestad gelegen aan de IJssel. De keizerskroon in het stadswapen herinnert nog altijd aan de eretitel *Keizerlijke Vrije Hanzestad*. Aan die tijd vindt men herinneringen in de buurten : het Bergkwartier en het Noordenbergkwartier, de pleinen: het Grote Kerkhof en de Brink en de unieke ligging aan de IJssel. De laatste jaren is er veel gerestaureerd.

In onze tijd denkt men bij het horen van de naam Deventer misschien eerder aan koek waar de stad om bekend staat, of aan de musea van de stad: De Waag (geschiedenis van de stad) en het Speelgoed- en Blikmuseum.

De waterburcht de *Cannenburch* in Vaassen werd in 1543 en volgende jaren op de grondvesten van een middeleeuws kasteel herbouwd door Maarten van Rossum (1478-1555), legeraanvoerder van hertog Karel van Gelre.

In 1945 werd het eigendom van de Stichting Geldersche Kastelen. Het complex wordt in oude luister bewaard. Men ontvangt er belangstellende bezoekers.

EEN MOORD IN HORST*

Historisch verhaal voor tien jaar en ouder

"Moeder... moeder...". Hijgend kwam Peter achterom rennen. In zijn haast vergat hij de deur achter zich dicht te trekken en zijn klompen, die onder de modder en de sneeuw zaten, uit te doen. "Moeder..." hijgde hij, "Wijnand Daemkens, de glazenmaker is vermoord!" "Ja, en ze hebben de moordenaar te pakken", riep zijn vriendje Jan, die achter hem aan was komen hollen, "en ze hebben hem meegenomen naar het kasteel. In de boeien". "Ja, met een dik stuk touw hebben ze zijn handen op de rug gebonden... en de schout en de schepenen waren er bij. ... en Heer Johan van het kasteel... en die keken allemaal heel ernstig", vulde Peter aan. "Wat vertel je me daar toch allemaal... ik moet er eerst even bij gaan zitten.... Wijnand de glazenmaker vermoord zei je?" vroeg moeder ongelovig. "Dat kan toch niet, ik heb hem gisteren nog gezien. Vader kom eens gauw". Vader was op de stal aan het werk en kwam nu door de lage deur in de woonkeuken. "Wie heeft die deur open laten staan? Is het nog niet koud genoeg? En moet je die twee zien met hun smerige klompen, net of jij nog niet werk genoeg hebt om alles schoon te houden in huis", mopperde hij. Een beetje beduusd ging Jan de deur dicht maken en deed zijn klompen uit, maar Peter had het veel te druk met het nog eens vertellen van zijn verhaal. "En ik heb het allemaal zelf gezien", zei hij er achter aan. "En mijn vader heeft de moordenaar mee helpen vangen", zei Jan trots. "Dan moet ik toch even naar het dorp", zei vader, "ik wil toch wel eens precies weten wat daar allemaal gebeurd is". "Mogen wij mee", vroeg Peter, "wij hebben alles gezien". "Nee", zei vader, "dat kan ik best alleen. Vegen jullie eerst maar eens de vloer schoon, jullie hebben ook alles vuil gemaakt". En als vader zo iets zei dan kon je maar beter meteen luisteren. Hij trok een dikke jas aan, zette zijn hoed op, stopte zijn stenen pijp vol tabak en maakte ze aan met een stukje hout dat hij in het open vuur hield dat onder de grote schoorsteen brandde.

Het was het jaar 1628. Het was nog ruim een week voor Kerstmis en erg koud. Eerst had het dagenlang geregend. Toen was het gaan vriezen en nu viel er af en toe vieze, natte sneeuw. De straten in Horst waren

veranderd in smerige, glibberige moddersloten, waar je met je klompen helemaal in weg kon zakken. Nee, prettig weer was het echt niet. Vader trok de kraag van zijn jas flink omhoog, zodat de wind niet in zijn gezicht kon blazen. Het was niet ver lopen van de Schutroe naar het dorp. Overal stonden groepjes mensen te praten. Iedereen vertelde zijn eigen verhaal en de moord werd steeds erger. De een maakte er dit bij en de ander dat. Vader bleef nergens staan luisteren, maar ging meteen naar herberg "De Postwagen", vlak bij de kerk. Hij wist dat daar dikwijls een van de schepenen van Horst kwam die hij goed kende en dan kreeg hij het verhaal geheel naar waarheid te horen. Het was er al druk toen hij binnen kwam en verschillende mensen begroetten hem: "Zo Klaas, kom je ook horen wat er gebeurd is in Horst?" Vader schoof bij aan de tafel waar zijn vriend de schepen zat. Die zat achter een grote kruik schuimend bier en wilde net gaan vertellen. "Gisteravond laat, het was tussen 9 en 10 uur, was Wijnand Daemkens in zijn werkplaats nog aan het werken. Hij moest nog een paar ruiten op maat snijden." "Ja", zei iemand anders, "Wijnand was altijd ijverig". "Stil nou", zei Jacob de schepen, "laat mij nou eerst het verhaal helemaal af maken" Hij nam eerst nog een grote slok bier, veegde het schuim van zijn mond en ging verder. "Plotseling hoorde hij buiten iemand roepen: Kun je mij de weg naar Venray wijzen? Wijnand hoorde heel goed dat het de stem van zijn buurman, Hendrik Lenardts was, en hij riep terug: Ga toch naar huis en ga werken, net zoals ik doe!" "Groot gelijk", zei vader, "Hendrik is een luilak, als glazenmaker kun je toch goed de kost verdienen in Horst, maar als je niet werkt dan lukt je dat nooit." "Dat klopt", zei Jacob, "maar luister hoe het verder ging. Hendrik ging naar huis, en eventjes later schoot iemand met een geweer door het raam van de werkplaats van Wijnand. Het schot was goed raak, want Wijnand moet bijna meteen dood zijn geweest". "Verschrikkelijk", werd er gemompeld. Iedereen wachtte vol spanning wat er verder kwam. Jacob, de schepen, trok eens stevig aan zijn pijp, dronk een slok bier en zei: "Vanmorgen vroeg kwam Willem van Hegelsom, de secretaris, bij mij aan de deur om me op te halen. Samen met de Heer van Horst en de andere schepenen zijn wij gaan kijken in het huis van Wijnand. Buiten vonden we sporen in de modder en die liepen recht naar het huis van zijn buurman Hendrik Lenardts. De Heer van Horst is toen samen met ons naar binnen gegaan en daar stonden de klompen van Hendrik, nog vol met modder en die pasten precies in de sporen die wij gevonden hadden.

Het geweer had hij verstopt, maar Heer Johan vond het al heel gauw en hij rook aan de loop dat er pas mee geschoten was. Heer Johan heeft Hendrik toen door de schout in de boeien laten slaan en nu zit hij voorlopig opgesloten in de gevangenis van het kasteel."

Het werd er stil van. Iedereen dacht aan die arme Wijnand die dood was, maar ze dachten ook allemaal aan Hendrik, die in die akelige koude, donkere diefput op het kasteel zat, vastgemaakt aan een ketting. "Wat gaat er nou verder gebeuren?" vroeg iemand heel nieuwsgierig. Jacob de schepen dronk zijn kruik bier leeg en veegde het laatste schuim van zijn mond. "Maak nog eens vol", riep een ander, die bang was dat Jacob weg zou gaan. "Ja", zei Jacob, en hij dacht heel lang na, "dat ligt er aan. Als Hendrik blijft ontkennen dat hij de moordenaar is, dan wordt het moeilijk". "Durfde hij dan ontkennen dat hij het gedaan had?" vroeg vader heel verbaasd. "Dank je", zei Jacob tegen de waard die een nieuwe kruik bier had gebracht, "Hendrik doet net of hij nergens iets van weet." "Dat kan toch niet!" en "Hoe is het mogelijk!" werd er geroepen. "Ze moeten hem flink straffen", riep iemand achteraan. "Stil", zei Jacob, Heer Johan van Wittenhorst heeft vanmorgen nog gezegd hoe het verder zal gaan. Als Hendrik blijft ontkennen wordt hij over drie dagen hier op het plein voor de kerk gebracht. Heer Johan zal dan vragen of iemand borg voor hem wil staan. Gebeurt dat niet, dan gaat hij weer terug in de diefput en daar blijft hij dan zitten tot zijn veroordeling." "Of iemand borg voor hem wil staan? Wat betekent dat", vroeg Klaas van 't Witveld. Hij moest toevallig vanmorgen in het dorp zijn en eigenlijk had hij haast, maar nu hij dit allemaal hoorde, had hij in een keer tijd genoeg. "Borg staan", zei Jacob en hij deed heel gewichtig "dat betekent dat iemand het voor hem wil opnemen, omdat hij zeker weet dat Hendrik onschuldig is, snap je?"

Twee dagen daarna ging de dorpsomroeper rond. Op verschillende plaatsen in het dorp bleef hij staan. Dan sloeg hij op de trom die hij bij zich had, wachtte tot er genoeg mensen waren en las voor dat de volgende dag Hendrik Lenardts, glazenmaker te Horst, om tien uur 's morgens naar het kerkplein in Horst zou worden gebracht. Daar zou Heer Johan van Wittenhorst dan vragen of iemand uit de gemeente voor Hendrik borg zou willen staan. "Zegt het voort, zegt het voort," riep hij dan

nog, rolde vervolgens heel plechtig het stuk papier op en ging weer verder.

Het was druk de volgende morgen op het plein bij de kerk in Horst. Peter en zijn vriendje waren al vroeg op pad gegaan. Het had 's nachts flink gesneeuwd en op het plein kon je heerlijk sneeuwballen gooien. Je moest wel uitkijken dat je geen grote mensen raakte, want die waren daar helemaal niet van gediend. Toen werd er geroepen: "Daar komen ze!" De mensen rekten hun halzen om maar goed te kunnen zien. Daar kwam de stoet aan. Voorop reed Heer Johan van Wittenhorst op zijn paard. Hij had een prachtige, ruime mantel om en een grote, statige hoed met een lange veer. Hij keek heel ernstig. Daar achter liepen de schout en alle schepenen. Helemaal achteraan liep Hendrik Lenardts tussen twee helpers van de schout in. Zijn handen waren op zijn rug samengebonden en ieder van de helpers hield een einde van het touw vast. Hendrik zag er slecht uit. Hij had zich al drie dagen niet meer geschoren en het leek alsof hij niet veel geslapen had. De mensen keken heel nieuwsgierig. Niemand durfde iets te zeggen.

Heer Johan reed tot vlak bij de kerk. Toen stapte hij van zijn paard en gaf de teugels aan zijn knecht. De schout en de schepenen kwamen in een kring achter hem staan. Heer Johan wachtte tot Hendrik Lenardts voor hem stond. De twee helpers van de schout draaiden hem om zodat hij met zijn gezicht naar de mensen stond. Het werd nog stiller. Iedereen hield de adem in. Wat zou er gebeuren? Heer Johan deed een stap naar voren en zei heel plechtig: "Goede burgers van Horst. Hier voor u staat Hendrik Lenardts, glazenmaker uit Horst. Drie dagen geleden heb ik hem in de boeien laten slaan, op beschuldiging van moord op zijn buurman Wijnand Daemkens. Hendrik Lenardts ontkent dat hij iets met de wrede moord te maken heeft. Volgens oud gebruik breng ik hem nu op het plein voor de kerk van Horst. Ik vraag u allen die hier aanwezig bent: Is er iemand onder jullie die borg wil staan voor Hendrik Lenardts? Dan moet hij nu naar voren komen!" Heer Johan wachtte en keek de mensen aan. Niemand zei er iets. Een paar vrouwen, achter in de rij, zuchtten. "Ik vraag jullie nog een keer: Is er iemand die borg wil staan?" zei Heer Johan. Het bleef stil. "Als er geen borg is, dan wordt Hendrik Lenardts terug gebracht naar mijn kasteel en weer in de

diefput opgesloten tot ik met de schepenen het oordeel zal uitspreken. Breng hem weg!" Heer Johan steeg weer op zijn paard, sloeg zijn wijde mantel om en reed langzaam tussen de mensen door terug. De schout en de schepenen volgden hem en achteraan liep Hendrik tussen de twee helpers van de schout. "Moordenaar" riep iemand, maar niet te hard, want hij durfde niet goed.

Maar toen begonnen er meer. "Moordenaar!" werd er geroepen en "ze moeten je maar ophangen", of "ze moeten je onthoofden". En enkele jongens begonnen sneeuwballen te gooien, maar ze hielden heel gauw op toen de schout kwaad omkeek.

Een paar dagen later vertelde vader 's avonds bij het avondeten dat hij van Jacob de schepen had gehoord dat de Heer van Horst een bode naar Venlo had gestuurd om monsieur Schers te halen. "Monsieur Schers?" zei Peter. Hij had moeite om het moeilijke woord uit te spreken.

"Monsieur Schers" zei vader heel plechtig "dat is de beul. Hendrik Lenardts bleef volhouden dat hij niet geschoten had, maar toen de beul de duimschroeven aandraaide gaf hij alles toe". "Net goed", zei Peter "en wat gaan ze nu met hem doen?" Vader was eventjes stil, toen zei hij "Over twee dagen wordt hij op het galgenveld onthoofd." Moeder zuchtte heel diep en Peter keek stil voor zich uit. Moeder zei: "Het is wel zijn verdiende straf, maar zullen we toch maar even voor hem bidden?"

Enkele dagen daarna, het was vlak voor Kerstmis in het jaar 1628, trok een stille stoet van het kasteel over de Venrayseweg naar het galgenveld aan de beek bij Castenray. Hendrik Lenardts liep geboeid tussen twee helpers van de schout. Daar achter liep monsieur Schers. Over het grote zwaard lag een zwarte doek. De schout joeg alle nieuwsgierigen terug. Niemand mocht de stoet volgen.

Een uur later kwamen de mannen terug, zonder Hendrik Lenardts. Die lag begraven in een kuil die ze op het galgenveld hadden begraven.

* Bewerking voor de jeugd door Piet van Nunen.

Bron: Archief Schepenbank Horst. Vrije bewerking naar:

- A. Steffens, Geschiedenis [...] van ter Horst (Roermond 1888), 122-125.
- A.F van Beurden, Oude Justitie te Horst (Peel en Maas, 28-05-1927).

SAMENWERKING VAN LGOG, HEEMKUNDEVERENIGINGEN EN MUSEA MET SCHOLEN

Historisch Educatief Platform i.o.

LGOG Kring Horst is in gesprek met de lokale musea, heemkundeverenigingen en scholen over mogelijkheden tot samenwerking. In de vergadering van 31 januari j.l. is besloten tot de uitgave van een voorlichtingsbrochure voor de jeugd. Hierin wil men zich gaan presenteren onder naam Historisch Educatief Platform. Men hoopt het drukwerk, waarin informatie over alle deelnemende instellingen zal worden opgenomen, in september, aan het begin van het nieuwe schooljaar, via de scholen voor voortgezet onderwijs te kunnen gaan verspreiden.

Jan Kurver heeft bij zijn schoolbezoeken in verband met de lopende verhalenwedstrijd ook een peiling gedaan naar onderwerpen waarvoor bij het basisonderwijs belangstelling heeft. Genoemd werden de volgende onderwerpen zijn genoemd: geschiedenis Limburg, de Peel en vlasverwerking. De heer Kurver heeft ook vastgesteld dat er in het basisonderwijs belangstelling bestaat voor lessen over een specifiek onderwerp door een gastdocent.

Piet van Nunen heeft inmiddels een verhaal gemaakt ('Een moord in Horst') over de tijd waarin het kasteel bestond. Er moeten nog opdrachten bij en ook illustraties. Hij deelt mee dat er vanuit de Oudheidkamer een vakoverschrijdend project op stapel staat samen met instellingen uit omgeving (De Locht, Mijl op Zeven, Freulekeshuus). Dat zal starten in het najaar.

De heren Roel Dusch en Louis Rambags van het Dendron-college noemden als mogelijke onderwerpen voor hun leerlingen: Horst in de Tweede Wereldoorlog, de Bevrijding, verzetsmensen en interviews met hen, industriële en agrarische ontwikkeling (hoe komt Horst aan de champignoncultuur, de verdwenen textielindustrie), de heren van

Wittenhorst, de Oudheidkamer en De Locht, het leven in de Peel en van de turfstekers, Griendtsveen en zijn historie.

In Venray wordt een historisch-educatie videoband gemaakt. Zou een dergelijk project ook voor Horst niet waardevol kunnen zijn?

Jan van Enckevort

VERHALENWEDSTRIJD 'HUYS ter HORST' voor de jeugd van zes tot zestien jaar

Deze wedstrijd is de eerste activiteit die vanuit een daartoe speciaal in het leven geroepen LGOG-werkgroep 'Educatieve zaken' wordt ondernomen. Het onderwerp ('Huys ter Horst') werd ontleend aan het thema van Open Monumentendag vorig jaar bij welke gelegenheid dit project van start ging.

De bedoeling van de wedstrijd is dat de deelnemers een verhaal schrijven met als onderwerp het kasteel 'Huys ter Horst' en/of haar bewoners. Het verhaal mag (gedeeltelijk) op waarheid berusten maar mag ook fantasie zijn. De leerlingen ontvingen een boekje over middeleeuwse kastelen met informatie over het kasteel van Horst in het bijzonder, onder andere een tekening van het kasteel zoals het er in 1740 uitzag en de historie van het kasteel en haar bewoners in het kort geschetst. Daarmee krijgen de scholieren enig houvast bij het schrijven van hun verhaal.

De wedstrijd is opgezet voor de jeugd van Horst en Sevenum. Helaas was de Sevenumse belangstelling minimaal. Een volgende keer zal gezocht worden naar een boven-lokaal onderwerp.

De ingezonden verhalen worden beoordeeld in drie categorieën: van 6 tot en met 9 jaar, van 10 tot en met 12 jaar en van 13 tot en met 16 jaar. Er is een jury die uit vier personen bestaat: de heer R. Fasol, burgemeester van Horst, de heer P. van Nunen, secretaris Stichting Oudheidkamer Horst, mevrouw H. Janssen, jeugdbibliothecaresse Openbare Bibliotheek Horst en de heer J. Schatorie, Vorst van de Horster carnavalsvereniging D'n Dreumel.

Voor elke categorie zijn twee mooie prijzen beschikbaar, in de vorm van (jeugd)boeken. De feestelijke prijsuitreiking vindt plaats in de zomer van 1996. De datum wordt nog nader bepaald. De prijsuitreiking zal in ieder geval voor het einde van het schooljaar plaatsvinden. Indien mogelijk tijdens het feestweekeinde rondom de kasteelruïne dat voor de komende zomer is gepland bij gelegenheid van de opening van de Rijksweg 73. Tijdens de prijsuitreiking worden de mooiste verhalen voorgelezen. De verhalen kunnen tot uiterlijk 1 mei 1996 worden ingeleverd bij de Openbare Bibliotheek Horst. Daar is een kleine tentoonstelling ingericht en daar zijn waarschijnlijk nog wedstrijdformulieren verkrijgbaar.

Jan Kurver

HET GOED DE KOGEL

De boerderij De Kogel, gelegen aan de T-kruising Kogelstraat-Bosstraat was oorspronkelijk bezit van de gemeente Horst. In 1778 werd deze boerderij door Gerrit Janssen van de gemeente gekocht. Janssen verkocht die op zijn beurt weer bij akte van 21 mei 1781 aan Gerard Litjens voor 'vaatjes koren', benevens door Litjens het op de boerderij aanwezige mest te betalen. Blijkens deze akte voelde Janssen zich niet langer meer in staat op de Kogel de kost te verdienen. Bovendien verkeerde de boerderij in slechte staat van onderhoud.

De huidige boerderij dateert van 1860 en verving het in dat jaar door brand volledig verwoeste oorspronkelijke gebouw, welk van geringere omvang moet zijn geweest, gezien dat in de onderhavige overdrachtsakte gesproken wordt van een Kaeth, waarmee keuterboerderij werd bedoeld. Gerrit Janssen, volgens het huwelijksregister Gerardus Janssen, trouwde op 13 september 1772 met Maria Froidemont, een van het Frans afstammende naam, hetwelk betekent: koude berg. Getuigen waren bij dit huwelijk: Petrus Boren en Henricus van de Ven, beiden geen direct herkenbare Horster namen uit die tijd. Gerardus Litjens was afkomstig uit Broekhuizen en was gehuwd met Johanna Wylers. Zij overleden te Horst op 26 april 1808 (man) en 22 september 1820 (vrouw). Hun dochter Hendrika huwde met Lambert van der Sterren, die op 1 april 1838 te

Horst stierf. Als weduwe hertrouwde zij op 31 mei 1839 met Theodor Janssen, welke bij scheiding en deling van de Familie Litjens de boerderij op naam kreeg.

Theodor Janssen, de latere medestichter van het aan de overzijde gelegen kapelletje, waarover aanstonds meer, is op 16 mei 1814 te Horst geboren, als zoon van Pieter Janssen, overleden te Horst op 20 november 1827 en Antonetta Janssen, overleden te Horst op 20 augustus 1834.

Theodor Janssen werd op zijn geboortedag in de kerk van Sevenum gedoopt, hetgeen toen ook omgekeerd voor kwam. Zijn vrouw, Hendrika Litjens, overleed kinderloos op 22 oktober 1846, waarna hij op 1 maart 1948 opnieuw in het huwelijk trad met Agnes Geurts, geboren te Horst op 1 januari 1824, dochter van Pieter Geurts en Wilhelmina Lenssen.

Het echtpaar kreeg 6 kinderen, 4 zoons en 2 dochters, terwijl een broer van zijn eerste vrouw, Leonard Litjens, geboren in 1782 en overleden op 19 april 1883, eveneens deel uit maakte van het gezin.

Agnes Geurts, zijn tweede echtgenote, kwam te overlijden op 22 april 1861.

Johanna Geertrui Bouten, die op 25 juni 1867 zijn derde echtgenote werd, nam aanvankelijk als huishoudster mede de zorg voor het gezin met kleine kinderen op zich. Johanna Geertrui Bouten was geboren te Sevenum op 29 januari 1824, dochter van Gerard Bouten en Agnes van Kessel.

Transport van het goed den Cogel door Gerrit Janssen ten behoeve van Gerard Litjens gedaen.

Schepenbank Horst d.d.21 mei 1781

Wij Johan Jacob van Douveren Drossard en Scholtis Andreas Boleij en Jacobus Herraets bejide Schepenen der Heerlijck- heijdt Horst doen conde en bekennen dat voor ons gecompareert is Gerrit Janssen Wedeman van Maria Frodemont, Verclaerende gecedeert en overgedragen te hebben sulx doende mits desen aen en ten Erfelijcken behoeven van Gerardus Litjens en Sijne Erven alhier preesent en accepteerende Seeckeren Kaeth genoemt den Cogel op Hegelsom kennelijck gelegen tusschen de Erven van Rijsenbeeck en die van Jan van van den Munckhoff, soo en gelijk hij deselven voor drij Jaeren van

dese gemeente heeft aengekocht, en overmits voornoemde Kaeth in Seer Slechten Staeth is, dat voornoemde transportant Sigh niet meer Capable vind den kost daarop te gewinnen, dijerhalven aen gemelten Gerardus Litjens te hebben overgedragen mits aen hem betaelende alleen het daarop bevintelyck mist, en sal den aenvanck van hujs, hoff, Schuere en wijlanden hiervan zijn aenstonts, en van het Bouwland Sommer

stoppel bloodt zijnde, sullende verder transportant en acceptant gehouden zijn jeder voor de helffte daervan te betaelende loopende Schattingen die in desen jaeren sullen worden uytgeslaegen, zijnd sonsten voorschreven Kaeth vrij en onbeswaert, gelyck transportant naer gedaene affvraege heeft Verclaert, uijtgenomen de naerbuerslijcke Lasten, lopende Schattinge en het soo genoemde Vaetjens Kooren, weleken Volgende: ick Drossard en Scholtis voornoemt ten overstaen van gemelte Schepenen den transprtant naer gedaen behoorelijcke Vertijchenisse van den voorschreven Kaeth hebbe ontgoedt en onterfft en den meergemelten Gerardus Litjens daeraen gegoed gevest en geeffft, den Heere en een jeder sijn recht voorbehouden, actum Horst, den 21 Meij 1781 waeren geteekent J.J. van Douveren, andreas boleij, jacobus Herraets onderstond mij present er at Signi F.A. Rouffs Secretaris.

- Kaeth = keuterboerderij
- De namen van Douveren, Boleij en Rouffs zijn nu in Horst uitgestorven.

Het Kogels'kapelletje.....

Het was einde jaren zestig. Het Vaticaans Concilie was goed en wel afgesloten. De hele devotionalia stond op zijn kop. Het lag in de lijn der verwachtingen dat ook de veldkapellen hiervan de gevolgen zouden ondervinden. Op de parochievergadering te Hegelsom kwam de vraag naar voren: of het kapelletje op de Kogel, hetwelk danig in verval was geraakt, een opknapbeurt zou kunnen krijgen?

Antwoord: Laten we die dingen maar opruimen, die hebben hun tijd gehad.

En het werd opgeruimd!

Met gesmeden ijzeren letters stonden boven de ingang de namen van de stichters: Theodorus Janssen - Gertrudis Bouten 1872

Anekdote

De stichteres, in de volksmond ook wel Kogelswiefke genoemd, ging iedere middag in het kapelletje bidden. Het toeval wilde dat het algemeen bekend was, dat het op de boerderij karig was in de keuken. De knecht speelde hierop handig in en ging op zekere dag achter het kapelletje staan, terwijl het vrouwtje hardop bad:

"Heilige Marieje"

Knecht: "Geei kunt oow vollek nee lieje."

Vrouwtje: "Og vrouwke, kunde geei ok aal spraeke?"

Knecht: "Geei geft oow vollek ma hallef genoeg te vraete."

Vrouwtje: "Og God, og God."

Knecht: "Ja, gef ma spek in de pot!"

Met bovenstaande causerie heb ik getracht een verband te leggen tussen de artikelen in "Horster Historieën", deel 4 en "Veldkruisen en Veldkapellen", inzake boerderij De Kogel en het kapelletje op De Kogel.

Grad Lenssen

Spinninge

Het woord spinninge hield een ontmoetingsplaats in voor de jonge vrouwen waarbij gesponnen en gezongen werd. Gewoonlijk kwamen ook de jonge mannen uit de buurt daarnaar toe. Zo'n avond werd dan opgefleurd met dans op muziek van een trek- of mondharmonika. Waar mensen gezellig samen zijn, komt men vanzelf tot zingen...

In vergelijking met de minneliederen uit de middeleeuwen vierde hier vooral het sentiment hoogtij, hetgeen blijkt uit onderstaand, op die avonden veel gezongen spinninge-lied.

(Uit de overlevering opgetekend door Grad Lenssen)

DE JONGE SPEELMAN

Een jonge speelman ging met rasse schreden,
de bergen op langs donk're dennenwoud,
een vreugde straalt uit zijne ogen,
men heeft zijn fidel weer betaald met goud,
wat zal die arme moeder zich verblijden,
wanneer hij haar het geldstuk overgeeft,
dat geeft weer troost na zoveel bitter lijden,
als zij ziet dat hare zoon nog leeft,
daar springt opeens een wilde woeste rover,

met blanke staal op d'arme jongeling toe,
sta buldert hij sta en geef u over,
hij greep hem aan en sleept hem mee naar't woud,
uw geld alleen stelt ons nog niet tevreden,
zo sprak de hoofdman van dees roverschaar,
ik wens dat gij in onze ban zult treden,
zo niet het uur van uwen dood is daar,
neen hoofdman neen dan wil ik liever sterven,
van God vergeten worden kan ik niet,
maar eer ik sterf laat mij een gunst verwerven,
ik speelde nog zo graag een laatste lied,
de hoofdman knikt en ziet met fiere ogen,
de jongeling aan, die koen en onverveerd,
zijn fidel grijpt en met het hoofd gebogen,
nog even peinst, welk lied hij spelen zal,
daar klinkt opeens het ruisen zijner tonen,
stil als een safier door het dennenwoud,
hij wil zijn dood met 't schoonste loflied tooien,
het is de melodie van 't moederslied,
de rovers zitten met het hoofd gebogen,
wat is dit uur aanmerkelijk gauw voorbij,
de hoofdman kan het niet langer gedogen,
en uit zijn oog rolt ene bit're traan,
neen broederlief ik kan dit niet verschonen,
gij zijt mijn broeder en moeders dierbaar kind,

en ook dit lied getuigen van ons beiden,
ik hoop dat God ons maar vergeving schenkt,
de hoofdman steekt en valt dan dood ter aarde,
zijn een'gen broeder had hij leed gedaan,
nu rust hij in de zachte schoot der aarde,
zijn eigen eed had hij nu zelf voldaan.

HEEMKUNDEVERENIGINGEN

Sedert december 1992 worden halfjaarlijkse overlegbijeenkomsten gehouden van LGOG Kring Horst met de regionale heemkundeverenigingen. Op deze bijeenkomsten wordt op informele wijze van gedachten gewisseld over het werk waarmee iedereen bezig is. Men wil van elkaar leren, dubbel werk vermijden, maar ook elkaars problemen bespreken en samen naar oplossingen zoeken. De eerste vergadering vond op 21 december 1992 plaats in de Oudheidkamer van Horst onder voorzitterschap van LGOG Kring Horst. De volgende vergaderingen waren op 29 maart 1993 in het verenigingslokaal in De Wingerd van Heemkundevereniging Sevenum, op 29 november 1993 in de lokaliteit van Stichting Geschiedenis Melderslo in de kerk aldaar en op 21 maart 1994 in het gemeentehuis van Grubbenvorst onder voorzitterschap van de Stichting Historische Kring Grubbenvorst-Lottum. De vijfde bijeenkomst werd op 28 november 1994 gehouden in Streekmuseum/Oudheidkamer De Moennik te Helden onder voorzitterschap van Heemkundevereniging Helden. Daarna kwam de groep bijeen in het Koetshuis te Broekhuizenvorst op 27 maart 1995. De zevende bijeenkomst vond plaats in de Oudheidkamer te Horst op 27 november 1995. De achtste bijeenkomst zal worden gehouden in America op maandag 22 april 1996.

De deelnemers aan het regionaal overleg zijn:

Stichting Geschiedenis Melderslo
Heemkundevereniging Sevenum
Historische Werkgroep De Brede
Stichting Werkgroep Oud America
Stichting Historische Kring Grubbenvorst-Lottum
Historische Kring Broekhuizen
Heemkundevereniging Helden
Stichting Historische Werkgroep De Borch
LGOG Kring Horst en Sevenum.

De deelnemende verenigingen en stichtingen komen tweemaal per jaar bij elkaar, telkens bij één van de deelnemende verenigingen, die dan tevens het voorzitterschap van de bijeenkomst op zich neemt.

Regionaal overleg heemkundeverenigingen 27 november 1995

De zevende bijeenkomst regionaal overleg heemkundeverenigingen werd gehouden op maandag 27 november 1995 in de Oudheidkamer te Horst en stond onder voorzitterschap van de heer Drs J.M.W.C. Schatorjé, voorzitter van LGOG Kring Horst en Sevenum. Voor de eerste keer was aanwezig de Stichting Historische Werkgroep De Borch uit Baarlo, vertegenwoordigd door het bestuurslid de heer P.J.G. Schinck.

Van Heemkundevereniging Helden namen aan de vergadering deel: J. Doensen, F. van der Steen, H. Verlaak en F van der Mullen. Van Stichting Geschiedenis Melderslo waren aanwezig: H. Litjens en G. Vullings, van Historische Kring Broekhuizen: Math. Derikx en G. Seuren, van Heemkundevereniging Sevenum: M. Huys-Oostveen, van Stichting Werkgroep Oud America: A. Rongen-Maessen en L. Herraets, van Stichting Historische Kring Grubbenvorst-Lottum: Th. van der Vijver en J. Hendrix, van de Historische Werkgroep De Brede: J. Henkens en mevrouw N. Mulders en van LGOG Kring Horst en Sevenum: J. Schatorjé, A. Gielen en G. Verheijen.

De voorzitter deelde mee dat er contacten zijn met de historische vereniging van de gemeente Meerlo-Wanssum die in oprichting is. De

voorzitter van deze nieuwe vereniging, de heer drs W. Manders uit Tienray, verwacht dat zijn bestuur over enige tijd zal willen deelnemen aan het regionaal overleg.

Mevrouw drs A. Gielen- van Bommel hield een korte inleiding over het in 1995 gestarte samenwerkingsproject van Streekmuseum Stichting Oudheidkamer Horst, de scholen, instellingen, heemkundeverenigingen en LGOG in de gemeenten Horst en Sevenum. Hierover is verslag gedaan in aflevering 13 van INFO LGOG KRING HORST.

Een belangrijk doel hierbij is bij de (school-)jeugd belangstelling te wekken voor de regionale geschiedenis. Dit is een wederzijds belang, zowel van de historische en heemkundige verbanden als van de scholen (zoals omschreven in de schoolwerkplannen). Mevrouw Gielen gaf aan op welke wijze de scholen schriftelijk en persoonlijk zijn benaderd. Ruim 400 leerlingen doen dit jaar mee aan het kastelenproject.

Als het project een succes wordt, zullen de ervaringen worden doorgegeven.

Ook in Grubbenvorst is een dergelijk initiatief ontwikkeld. De werkgroep heeft de groep daartoe uitgebreid met twee leden die beiden in het onderwijs werkzaam zijn.

De heer P. van Nunen, conservator en secretaris van de Stichting Oudheidkamer Horst sprak hierna over de organisatie, de diverse collecties, het tentoonstellingsbeleid en de beleidsplannen van het streekmuseum, dat in 1974 werd gesticht. Het wordt gerund door een bestuur bestaande uit negen personen en een groep van twintig suppoosten. Er is een vaste collectie rond enkele hoofdgroepen: vlascultuur, textiel (o.a. kleding, toeren en sieraden), gebruiksvoorwerpen, archeologie, het Huis ter Horst (o.a. portretten en rouwborden van kasteelbewoners, maquette kasteel en bodemvondsten (o.a. afkomstig van de kasteelruïne) en tenslotte een bibliotheek met boeken over de streek en een genealogisch documentatiecentrum (o.a. in fotokopie: DTB-Boeken van de regio en ca 15.000 bidprentjes). In een afzonderlijke zaal worden thema-tentoonstellingen gehouden.

Voor alle deelnemende verenigingen was het bijna voorbije jaar 1995 een vruchtbaar jaar. Voor Maasbree en America ging een lang gekoesterde wens in vervulling: een eigen lokaliteit en een (verhoogde) gemeentelijke subsidie. Heemkundevereniging Sevenum verzorgde enkele lezingen en

organiseerde een fototentoonstelling bij gelegenheid van de presentatie deel drie van de reeks Spinninghe. In 1996 bestaat de Stichting Geschiedenis Melderslo een kwart eeuw. Er staan diverse activiteiten op het programma. Men is in Melderslo, evenals bij de andere verenigingen, op zoek naar nieuwe mensen om de gelederen te komen versterken. De Stichting Werkgroep Oud-America verzamelt gegevens van alle oud-inwoners die naar andere landen zijn geëmigreerd. Compleet is intussen een lijst van Amerikaanse soldaten die in het voormalige Oost-Indië hebben gediend. Baarlo kent een mooie reeks publikaties: Baarlose Sprokkelingen, een uitgave van Stichting Historische Werkgroep De Borch.

Er staan ook nu weer enkele publikaties op de rol. Overigens streeft men in Baarlo niet naar een eigen museum.

Tot slot van de bijeenkomst werden de deelnemers door conservator Van Nunen rondgeleid in de Oudheidkamer.

De volgende regionaal-overleg-bijeenkomst zal worden gehouden op maandag 22 april 1996 aanvang 20.00 in America.

MUSEA

Streekmuseum Stichting Oudheidkamer Horst

Op donderdag 28 oktober 1995 heeft het bestuur van de Oudheidkamer de heer Henk Vullingsh bij zijn afscheid als voorzitter benoemd tot erevoorzitter. De heer Vullingsh was bestuurslid sedert de oprichting in 1974 en voorzitter van 1978-1995. Hij werd opgevolgd door de heer Jan Janssen. LGOG-voorzitter Jos Schatorjé dankte de heer Vullingsh voor zijn werk in het belang van de Oudheidkamer verricht. Tevens maakte hij bekend dat de statutaire banden (o.a. inzake benoemingen) tussen de stichting en LGOG Kring Horst worden beëindigd.

Tentoonstellingen in 1996

In 1996 brengt de Oudheidkamer vanaf maart de volgende exposities. Van 3 maart tot 24 maart Kalligrafie van Elly Versleyen. Van 31 maart tot 28 april Schilderijen en keramiek van Anny Truyen en Marij Freriks. Van

27 mei tot 18 augustus de Peel, te zien op meerdere lokaties. Van 25 augustus tot 29 september Sportclub Wittenhorst 60 jaar. Van 6 oktober tot 17 november Kasteel Ter Horst gezien door Horster kunstenaars. Van 24 november tot 5 januari 1997 Foto's van Hans van der Beele.

Openingstijden:

dinsdag van 10-12 uur; woensdag van 14-16 uur;
vrijdag van 19-21 uur en zondag van 15-17 uur.
Groepen op afspraak
Adres: Steenstraat 2, 5961 EV Horst.
Telefoon (077) 398 6540.

STICHTING BEHEER KUNSTSCHATTEN SINT-LAMBERTUSKERK HORST

De geschiedenis van de Horster kerk reikt terug tot een grijs verleden. De oudste schriftelijke vermelding dateert uit 1219. In oktober 1944 werd het gebouw door oorlogshandelingen zo zwaar beschadigd dat men besloot tot afbraak, gevolgd door nieuwbouw. Gelukkig was het grootste deel van de inventaris tijds in veiligheid gebracht.

Kerkinventaris

Ongetwijfeld wordt het belangrijkste deel van de inventaris gevormd door de collectie beeldhouwwerken in hout en steen. Het oudste houten beeld is het zogenaamde 'takkenkruis', dat dateert van voor 1400. Het merendeel van de beelden dateert echter uit de periode 1520 1550 en wordt toegeschreven aan de zogenaamde 'Meester van Elsloo', een beeldhouwersatelier dat waarschijnlijk in Roermond was gevestigd. De belangrijkste stenen monumenten zijn de twaalfde eeuwse doopvont in Romaanse stijl, tevens het oudste stuk in de kerk, en de vroeg zestiende eeuwse groep van de Gregoriusmis. Vanwege zijn compleetheid kan deze groep worden beschouwd als uniek in de geschiedenis van de volksvroomheid in de Nederlanden. De voortbrengselen van schilder , borduur, edelsmeed en geelgieterskunst zijn weliswaar geringer in aantal dan de beelden, maar

kwalitatief bevinden zich er zeer goede onder. Zo behoren tot de hoogtepunten van edelsmeedkunst een laat-gotische cylindermonstrans, een laat-gotische kelk en een achttiende eeuwse zonnemonstrans uit Boxmeer.

Stichting Beheer Kunstschaten

Vanwege de grote waarde van de kerkinventaris werd in 1984 op verzoek van het kerkbestuur een speciale stichting in het leven geroepen. Deze stichting stelt zich ten doel de kunstschaten op verantwoorde wijze te tonen, te conserveren en waar nodig te restaureren. De presentatie vindt plaats in de kerk en de speciaal daarvoor ingerichte schatkamer.

Openingstijden:

Iedere dinsdagmorgen van 10.30 - 12.30

(alleen van juni tot half oktober, tot en met de herfstvakantie).

Tussentijdse afspraken, ook voor groepen, kan men maken met:

P. Roelofs, Stuksbeemden 66a, 5961 LG Horst, (077) 398 4163.

STREEKBOERDERIJMUSEUM DE LOCHT

Het museum toont hoe men leefde en werkte op een Noordlimburgse boerderij omstreeks de eeuwwisseling. Het woonhuis is origineel ingericht en geeft uitstekend de sfeer van die tijd weer. In de schuur staan werktuigen opgesteld die een indruk geven van de wijze waarop men vroeger het land bewerkte. Daarnaast is in het museumcomplex ondergebracht het *Nationaal Asperge- en Champignonmuseum*.

Op zondagen zijn vaak speciale activiteiten voor jong en oud waarbij oude ambachten worden gedemonstreerd. In het bakhuis wordt regelmatig op traditionele wijze brood gebakken. Het museum is voorzien van een lift en de binnenplaats is verhard.

Regelmatig worden wisseltentoonstellingen gehouden. Nog tot 31 maart kan men de tentoonstelling *Van foekepot tot mombakkes* bezoeken. Deze expositie tracht een beeld te geven van de vastenavondsviering vroeger en nu.

Adres: Koppertweg 5, 5962 AL Horst-Melderslo.
Telefoon: (077) 398 7320 (of: (077) 398 3366).
Openingstijden: Zondag, dinsdag en donderdag
van 14.00 tot 17.00 uur. Groepen op afspraak.

KOPERSLAGERSMUSEUM P. VAN DER BEELE

Op 22 november 1995 heeft het Koperslagersmuseum P. van der Beele in Horst het koperen jubileum gevierd. Meer dan 25.000 bezoekers vonden in twaalf-en-een-half jaar hun weg naar dit kleine, unieke museum.

Een van de vele hoogtepunten waren de exposities in de Ecôle de Plomberie te Luik in 1988 en de Patrimoine Emploi met onderscheiding te Amiens in 1993. Een eervolle opdracht ontving de Horster koperslager voor de fontein van Versailles.

In verband met de beperkte ruimte is het raadzaam indien mogelijk uw bezoek tevoren telefonisch aan te kondigen.

Rondleidingen voor kleine groepen (maximaal 12 personen) worden uitsluitend na telefonische afspraak verzorgd.

Uitleg naar keuze in het Nederlands, Duits of Engels.

Adres: Gasthuistraat 46, 5961 GB Horst.

Telefoon (077) 398 5621

Openingstijden:

dinsdag, woensdag en donderdag van 13.00 tot 18.00 uur,

vrijdag van 13.00 tot 21.00 uur,

zaterdag van 13.00 tot 16.00 uur.

MUSEUM BERT COPPUS

Beeldend kunstenaar Bert Coppus (1932) schildert sedert zijn jeugd jaren. Een jeugdwerk, een olieverfschilderij voorstellende zijn grootmoeder (thans in collectie Limburgs Museum te Venlo), verzekerde in de jaren vijftig zijn toelating tot de Jan van Eyck Academie in Maastricht.

Na het overlijden van zijn ouders heeft hij het naast zijn woning gelegen geboortehuis geheel ingericht als museum, dat thans ruimte biedt aan ruim honderd werken. Sedert zijn pensionering als tekenleraar wijdt hij zich volledig aan de schilderkunst. In het museum toont Bert Coppus een overzicht van zijn werk, met een nadruk op de onderwerpen die hem nu bezig houden. Hij schildert op doek, paneel en papier, maakt periodiek grafiek en houdt een schildersdagboek bij.

Het oeuvre van kunstschilder Bert Coppus, dat een halve eeuw bestrijkt, is rijk aan kleuren. Hij wordt sterk geboeid door de natuur in de wisseling der seizoenen. De herkenbare werkelijkheid is daarbij geen doel. Een kasteelruïne is voor hem een inspiratie voor het picturale spel van vormen en kleuren. De kunstenaar scheidt zijn eigen topografie. In het museum is een vrij uitvoerige documentatie over de kunstenaar aanwezig.

Openingstijden:

op dinsdag van 10.00-17.00 uur, of op telefonische afspraak

Adres:

Meterikseweg 71-73, 5961 CV Horst. Telefoon (077) 398 1487.

LIMBURGS MUSEUM

Middeleeuwse kastelen in Limburg

Van 4 april tot 2 februari volgend jaar staan de Limburgse kastelen in het Limburgs Museum tentoon. Kastelen spreken nog altijd tot de verbeelding van jong en oud. Men denkt aan ridders en jonkvrouwen, feesten en kerkers, belegeringen en geheime uitgangen, een decor van uitersten, en dan nog wel zo dichtbij in de gebieden van het huidige Limburg.

De expositie *Middeleeuwse kastelen in Limburg* toont de verschillende facetten van het kasteelleven aan de hand van archeologische vondsten, audiovisuele effecten, schilderijen, een maquette-landschap en reconstructies van een keuken en woonkamer. Spectaculair zijn replica's van een kanon en katapult. De bezoeker kan aan middeleeuwse kruiden ruiken, naar volksverhalen luisteren en naar een videofilm kijken. Ook aan de kinderen is gedacht. Speciaal voor hen is er een speurtocht uitgezet.

Openingstijden: van dinsdag tot en met vrijdag van 10.00 uur tot 16.30 uur en op zaterdag, zondag en 26 december van 14.00 uur tot 17.00 uur. Het museum is gesloten op maandag, 25 december en 1 januari.
Adres: Goltziusstraat 21, 5911 AS Venlo. Telefoon (077) 359 6762.

NIEUWE PUBLIKATIES

Verschenen

* N. Verstegen-Maessen, P. van Enckevort (red.), Spinninghe 3. Sevenum gezien door het oog van een fotograaf. Sevenum 1995. Prijs f 55,00. Uitgave Heemkundevereniging Sevenum, Postbus 6876, 5975 ZH Sevenum. ISBN 90-800582-3-8 geb.

Foto's van oud-leraar Jacques Janssen vormen al meer dan vijftig jaar een begrip in Sevenum. Nel Verstegen-Maessen en Piet van Enckevort van Heemkundevereniging Sevenum mochten voor een tentoonstelling en een boek een keuze maken uit een verzameling van duizenden foto's. Zij kozen voor een aantal thema's: rondom de Markt, dorpsgezichten, Kronenberg, Evertsoord, in en om de school, in en om de boerderij, ambachten en beroepen, verenigingen en groepen, en tenslotte: rustieke plekjes. Tevens voorzagen zij de afbeeldingen van soms uitvoerige beschrijvingen. Daardoor kreeg het boek een bijzondere topografische waarde.

Ook in Sevenum is veel van vroeger verdwenen, omdat het niet meer paste in onze moderne maatschappij. Soms helpen foto's als men een relict uit het verleden wil terugroepen. In 1960 werd de toen ongeveer zestig jaar oude dorpspomp als oud-ijzer verkocht. Dertig jaar later had men er spijt van en wilde men de pomp terug. Gelukkig kon Jac. Janssen helpen met goede foto's. In het boek staan nu naast elkaar foto's van de oude en de nieuwe pomp. De oude was rijker versierd, maar de nieuwe lijkt er toch goed op!

* W. Huis, K. Tacken, J. Bouten (red.), 75 jaar Muziekvereniging Concordia Meterik, 1920-1995. Meterik 1995. Geïllustreerd. Prijs f 10,00. Uitgave Concordia, Rector De Fauwestraat 33, 5964 AE Meterik.

Op initiatief van het kerkkoor werd op 27 december 1919 in de Meterikse school besloten een fanfare op te richten. Jean Tielen nam het directeurschap op zich. Begin januari 1920 kocht hij bij de firma Kessels in Tilburg zes en twintig blaasinstrumenten, die hij toewees aan de 'werkende' leden. Schoolhoofd W.H. Janssen werd benoemd tot

president en J. Drabbels, wethouder van de gemeente Horst, tot ere-president. Hij schonk het eerste vaandel.

De heer Janssen heeft tevens in een fraai handschrift de oprichting en de eerste jaren vastgelegd. Van groot belang waren de muzikale opulsteringen van kerkelijke feesten en serenades bij jubilea en eervolle benoemingen. Deelname aan wedstrijden had aanvankelijk geen hoge prioriteit. Dat zou later veranderen. Muziekvereniging Concordia Meterik speelt tegenwoordig in de superieure afdeling. Op niveau dus.

Nu de vereniging drie kwart eeuw bestaat wordt in een herdenkingsboek teruggeblikt. Er zijn veel hoogtepunten en weinig dissonanten te melden!

* Wim Moorman (eindred.), Thea Cox e.a. (red.), "Zonne góje...": 33 jaar carnavalsvereniging De Vlasköp. Melderslo 1995. Geïllustreerd. Prijs f 35,00. Uitgave C.V. De Vlasköp, Broekhuizerdijk 1, 5962 NL Melderslo. ISBN 90-9008808-3 geb.

De georganiseerde carnaval kwam in de gemeente Horst pas laat op gang. In Horst werd in 1962 D'n Dreumel opgericht, maar twee dagen eerder in Melderslo De Vlasköp. In Melderslo werd vroeger veel vlas verbouwd, vandaar dat Jan de Swart de naam De Vlasköp kon bedenken. In Melderslo vond de jubileumcommissie het belangrijk om de geschiedenis van 33 jaar carnaval door middel van een boek onder de aandacht te brengen. Het moest makkelijk leesbaar, met veel foto's en in een handzaam formaat worden gepubliceerd.

Bij een jubileum van een carnavalsvereniging dreigt het gevaar van opsommingen al gauw. De redactie koos voor een thematische opzet en bracht de overigens in een dergelijk boek belangrijke vermeldingen van prinsen en zo verder onder in zeven bijlagen. In zestien korte hoofdstukken worden na bespreking van ontstaan, bestuur, organisatie en inkomsten, tenues en onderscheidingen de telkenjare terugkerende carnavalsactiviteiten belicht, zoals zittingsavonden, buuttereëdniers, muziek, carnavalskrant en -schlaggers, optocht, boerenbruiloft, carnaval voor jeugd en ouderen.

Dank zij een flink doorzettingsvermogen en een groot aantal sponsors is de redactie in de opzet zeker geslaagd.

* Jacob Schotten, Tussen Rome en Gelre. Een archeologische verkenning van middeleeuws Venlo en Blerick. Publikaties van de Stichting Archeologisch Onderzoek Venlo 1. Venlo 1995. Prijs f 12,50. Uitgave Stichting Archeologisch Onderzoek Venlo, Liviuslaan 2, 5926 SE Venlo. Ook te koop bij het Limburgs Museum. ISBN 90-802359-1-1.

De Stichting Archeologisch Onderzoek Venlo (SAOV) bestond in 1995 vijf jaar. Ter gelegenheid van dit feit heeft zij een uitgave verzorgd onder de titel Tussen Rome en Gelre, een archeologische verkenning van middeleeuws Venlo en Blerick. Met deze eerste publicatie wil de stichting starten met een serie over het archeologisch onderzoek in de gemeente Venlo.

Het bodemarchief bevat unieke informatie, maar het kan slechts eenmaal worden geraadpleegd. Dat moet dan goed gebeuren, omdat dit materiaal vaak niet vervangbaar is door documenten uit het 'papieren' archief. Hooguit vullen ze elkaar aan. Vooral op momenten dat moderne nieuwbouw aan de orde is, komt de archeoloog tijd en handen tekort. In Venlo kan beroepsarcheoloog Jacob Schotten de hulp inroepen van amateur-archeologen.

In deze publicatie geeft Schotten een overzicht van de stand van zaken in de gemeente Venlo op dit moment.

* Bert Gorissen, "De meest onvruchtbare missie ter wereld". Frans en Jozef Hoogers in Xinjiang, 1895-1922. Niet-uitgegeven doctoraal scriptie, Instituut voor moderne Aziatische Geschiedenis Universiteit van Amsterdam, 1994.

De heer Drs L. Gorissen uit Amsterdam heeft over dit onderwerp een afstudeerscriptie geschreven.

Frans en Jozef Hoogers waren tweelingbroers en beiden eind vorige eeuw en in de eerste helft van deze eeuw als missionaris werkzaam in China. Ze zouden er blijven tot hun dood. Het aantal bekeringen was gering en de eenzaamheid groot. Uit hun bewaard gebleven brieven kunnen we ons een beeld vormen van hun leven. Van 1891 tot 1919 zagen de twee broers elkaar niet, zo ver woonden ze van elkaar! Bij hun ontmoeting in 1919 na bijna dertig jaar herkenden ze elkaar niet eens meer direct. Jozef schreef: "Wij zijn dan ene veertien dagen bij elkander

geweest, we hadden natuurlijk veel te vertellen..". Frans overleed in 1937 en Jozef in 1945.

* Leon van Meijel, Aan de vergetelheid onttrokken. De kerken van architect Alphons Boosten, in het bijzonder de Sint-Lambertuskerk te Horst. In: De Maasgouw 114 (1995, aflevering 4) 247-267. Uitgave LGOG, Postbus 83, 6200 AB Maastricht.

Na het bombardement van 12 oktober 1944 op Horst en het laten springen van de toren door de Duitsers besloot deken L. Debije (1897-1975) tot sloop van de kerk. Het kerkbestuur gunde in 1948 de Maastrichtse architect Alphons Boosten (1893-1951) de opdracht tot nieuwbouw. Het werd geen gemakkelijke klus. De eerste drie ontwerpen werden afgewezen. Ontwerp nummer vier kon wel de goedkeuring wegdragen van deken Debije en werd voorgelegd aan de Bisschoppelijke Bouwcommissie. In Roermond ging men niet akkoord en Boosten ontwierp een vijfde plan. Dat werd echter niet ingediend. Wel een zesde ontwerp dat van het vierde ontwerp nauwelijks afweek, maar weer wel de goedkeuring van deken Debije droeg. In Roermond ging men nu overstag. Van 1951 tot 1953 werd er aan de kerk gebouwd. Het lot wilde echter dat Alfons Boosten de voltooiing van de Lambertuskerk niet meer heeft mogen meemaken. Hij stierf in 1951.

De Nijmeegse kunsthistoricus Leon van Meijel schreef in 1993 een brochure bij gelegenheid van het veertig-jarig bestaan van de kerk van architect Boosten te Horst. Het onderhavige artikel in De Maasgouw is een vervolg en op enkele punten een uitbreiding daarvan. Het geeft tevens een beeld van het gehele oeuvre van Boosten, ook gezien in een bredere context. Van Meijel wijst op het streven van architect (én opdrachtgever) naar een 'Gesamtkunstwerk'.

* Ab Warffemius, Na-oorlogs optimisme: veerkracht en tegenkracht rond drie verwoeste kerken - Kerkdriel, Boxmeer en Horst. In: Monumenten en oorlogstijd. Jaarboek Monumentenzorg 1995. Prijs f 35,00. Waanders Uitgevers, Zwolle. ISBN 90-400-9745-3.

De aanleiding tot een studie over de verdwenen St. Lambertuskerk van Horst was het verzoek een artikel te schrijven voor het Jaarboek 1995 van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg over de noodzaak van verdere sloop van drie verwoeste kerken in Gelderland, Noord-Brabant

en Limburg. Horst was voor de provincie Limburg een willekeurige greep maar vond misschien zijn oorzaak in de geweldige indruk die de majestueuze kerk op de 13 jarige jongen Ab Warffemius maakte toen hij haar kort na de ingebruikname bezocht.

Na de bevrijding van het land kon pas de balans van de schade die de verwoestingsgolf in het Noordlimburgse land had aangericht, worden opgemaakt. In vrijwel alle dorpen bliezen de Duitsers bij hun aftocht de torens op. Zij plaatsten de springstof altijd op zo'n wijze dat de kerken zelf ook grotendeels verwoest werden, zoals dit uiteindelijk ook in Horst gebeurde. Veel kerken hadden, zij het met veel moeite, herbouwd kunnen worden. Maar meestal waren zij reeds lang te klein of te onpraktisch en was men blij dat men met een schone lei kon beginnen. Helaas is er toen nog veel onnodig verloren gegaan. Na de sloop van kerken was er voldoende gelegenheid om archeologisch onderzoek te doen naar voorgangers van deze gebouwen. Dit gebeurde ook in Horst, zij het niet zo grondig als b.v. in Grubbenvorst. Toch is er voldoende tevoorschijn gekomen om op een verantwoorde wijze de bouwgeschiedenis van de Horster kerk weer te geven.

Voordat men met de bouw van de nieuwe kerk kon beginnen, moest er nog heel wat water door de Maas stromen: de plaatsbepaling van de nieuwe kerk, de keuze van de architect en de bouwplannen vergden nog enige jaren. Bovendien had men in Horst geen haast, want men bezat de meest luxueuze noodkerk van Nederland, de markthal.

Het artikel van Warffemius geeft een aanvulling, gezien door de bril van de Rijksdienst Monumentenzorg, op het beeld dat in het hierboven vermelde artikel Van Meijel wordt geschetst. Ze geven samen een beeld van de architectonische geschiedenis van de wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog.

Aangekondigd

*** W.Hupperetz, H. van Hall, E. Kloek, L. Wessels (red.),
Middeleeuwse kastelen in Limburg. Venlo 1996. ca 224 pagina's,
geïllustreerd. f 44,50.**

Bij de gelijknamige tentoonstelling in het Limburgs Museum te Venlo, die 4 april opent, verschijnt een rijk geïllustreerd boek met populair-

wetenschappelijke bijdragen. Vijftien auteurs schrijven in korte bijdragen vanuit verschillende invalshoeken, zoals de recente beeldvorming in volksverhalen en architectuur, bouwkundige en historisch-geografische ontwikkelingen van kastelen, het grootgrondbezit en huwelijkspolitiek en verwantschap van kasteelbewoners, de oorlogsvoering en politiek rond kastelen, het personeel en de voedingsgewoonten op kastelen (speciaal betreffende het Huis ter Horst), de wooncultuur en de ceremonies rond geboorte, huwelijk en overlijden, het kasteel als metafoor.

Nog tot 1 maart kan men inschrijven voor f 39,50, daarna kost het boek f 44,50. Verzendkosten / 7,50. Bestellingen via storting op bankrekening 8218.32018 tnv Limburgs Museum te Venlo.

* Loe Derix, Oud Horst in het nieuws. Deel 7, 1946-1951. Met illustraties en register. Horst 1996.

Op 8 november 1996 zal deel 7 van deze reeks verschijnen. Dit deel omvat de periode 1946 tot 1951. Hierin zal onder andere uitvoerig aandacht worden besteed aan alle Horster jongemannen die als soldaat in het voormalige Oost-Indië zijn geweest.

De reeks wordt het jaar daarna afgesloten met deel 8. Aan dit deel zal in een los katern een personenregister op alle delen worden toegevoegd.

* Fred Cammaert (eindredactie), Deportatie naar nazi-Duitsland in 1944. Herdenkingsboek. Helden 1996. Prijs ca f 50,00. Stichting Deportatie 1944, Postbus 7138, 5980 AC Helden-Panningen.

De Stichting Deportatie 1944, gevestigd in de gemeente Helden, is bezig met een project over de razzia's en deportatie in oktober 1944 in Noord en Midden Limburg. Doel van het project is het vervaardigen van een boek met een wetenschappelijk verantwoorde geschiedenis van de deportatie in oktober 1944 van ongeveer 2200 Noordlimburgers. Als auteur van het boek is de historicus Dr. A.P.M. Cammaert aangetrokken. In het geïllustreerde boek van circa 200 bladzijden zal getracht worden een zo compleet mogelijk beeld te geven van de belangrijkste aspecten van de deportatie zoals de Duitse bedoelingen, de wijze van oppakken, de reis naar de deportatieoorden, het verblijf, de bevrijding, de reis terug en de heropneming in de lokale samenleving. Daarnaast zal aandacht worden besteed aan de lotgevallen van de gezinnen, waarvan een lid was weggevoerd naar Duitsland. Het boek zal naar verwachting in

oktober 1996 worden aangeboden aan de ex gedeporteerden en andere belangstellenden. Er zullen tijdig op ruime schaal inschrijfformulieren worden verspreid.

HET BESTUUR

Adreslijst bestuur LGOG Kring Horst

Voorzitter: De heer Drs J.M.W.C. Schatorjé
Loevestraat 61, 5961 TW Horst. Telefoon (077) 398 5494

Vice-voorzitter: Mevrouw Drs.Y.A.W. Hermans-Cuppen
St.Odastraat 80 5962 AW Horst. Telefoon (077) 398 1717

Secretaris: : De heer G.F. Verheijen
Venloseweg 48, 5961 JD Horst. Telefoon (077) 398 1431

Penningmeester: De heer C.L.G. Theeuwen
Paulus Potterstraat 26, 5961 AZ Horst. Telefoon (077) 398 3332

Lid: Mevrouw Drs. A.P.M. Gielen-van Bommel
Nieuwenhofweg 5, 5962 NS Horst. Telefoon (0478) 69 5962

Lid: De heer M.H. Cortenbach
Venloseweg 6, 5961 JC Horst. Telefoon (077) 398 1360

Lid: De heer J.Th.H. Sleutels
Schoutstraat 14, 5975 XL Sevenum. Telefoon (077) 467 5975

Tot slot

Wist U dat het LGOG-gezinslidmaatschap slechts zeven gulden vijftig kost? Het gezinslid is verder gewoon lid, maar de post ontvangt men slechts eenmaal per adres.

Een briefkaartje aan: LGOG, Postbus 83, 6200 AB Maastricht is voldoende om iemand op te geven als gewoon lid of als gezinslid.

Kopij voor de volgende aflevering van
INFO LGOG Kring Horst (nummer 15, september 1996)
kunt u inzenden tot 15 augustus 1996.
Venloseweg 48, 5961 JD Horst. Telefoon (077) 398 1431